

tunc confessarius debet eum relinquere in bona fide, usquedum ei dispensatio impetrabitur; excepto, si dispensatio statim et faciliter obtineri possit a Papa; aut saltem ab Episcopo juxta communem, et valde probabilem sententiam (1); quodsi non vacat tempus adeundi Papam, et aliter imminet periculum scandali, aut infamiae, potest Episcopus dispensare in impedimentis etiam dirimentibus post matrimonium contractum; vide *Tract. 20. de privit. n. 56.* Sed in eo casu, quo si forte uxor se accusat negasse debitum viro, quæritur an possit confessarius eam obligare ad illud reddendum? Multi affirmant, ut Lugo Sanch. Coninch. Cordub. Henrig. Escob. Led. Croix, etc., quia tunc illa (uti dicunt), cum putet matrimonium esse validum tenetur sequi dictamen conscientiae. Sed in hoc futior mihi videtur opinio Soti Hurtad. et Bonac. quod tunc confessarius ei dicat in genere, quod illa nequit absolvi, si obligationi suae satisfacere renuit; et quod jam scitur mulierem teneri suo viro debitum reddere (2). Sed si matrimonium contractum non est; sed jamjam contrahendum est nulliter, quæritur an confessarius debeat monere pœnitentem de nullitate, cum animadvertit monitionem profuturam non fore? Alii absolute negant; alii affirmant; sed probabilius Castrop. et Salm. dicunt regulariter loquendo in eo casu faciendam esse monitionem, præsertim si impedimentum oritur ex consanguinitate, quia tunc nulla subest infamia in suspendendis nuptiis: tanto magis quod hujusmodi impedimentum facile postea potest cognosci ab ipsismet sponsis, et tunc peccatum eorum facile ex materiali potest fieri formale. Quare in tali casu, cum semper subsit aliqua spes fore ut prosit, non est ommittenda correctio, ita Layman, sed si omnino desperetur fructus, dicunt iidem citati aa. Laym. Castr. Salm. cum Croix et Aver. quod

(1) L. 6. n. 611. — n. 611.

confessarius tacere debeat usquedum impetrabit dispensationem (3).

114. Sed hic congruit loqui de quodam casu facilis eventus, et difficilis resolutionis. Quomodo se gerere debeat confessarius, si sponsis in ecclesia jam paratis pro celebrandis nuptiis, alter eorum in confessione aperiret impedimentum occultum, et non possit sine infamia, aut scandalo matrimonium differre? Nonnulli dd. suadent ut pœnitens voveat castitatem, saltem ad tempus, ut possit in differendo matrimonio hæc causa proponi. Sed merito dicunt Ronc. et Instructor *pro nov. Confes.* quod hoc remedium in proxima versatur occasione peccatorum saltem cogitationis, quibus olim solitus fuit assentiri (2). Animadvertunt tamen Ronc. et Viva cum Laym. non ita facile judicari debere pœnitentem cognita veritate parere nolle; et si non statim, saltem cum animi commotio sedata erit. Imo ait Lugo cum aliis admonitionem non esse ommittendam, licet scandalum futura sit, cum spes fulget scandalum brevi fore ut cesset; sed hæc doctrina intelligi debet sicut docet Benedictus XIV., nempe quod locum habeat in casu quo, tacente confessario, peccator in malo obfirmaretur, cum scandalo aliorum; aut cum pœnitens in proxima versatur occasione peccatorum saltem cogitationis, quibus olim solitus fuit assentiri (2). Animadvertunt contra Lugo Tamb. et Busemb. confessarium posse relinquere pœnitentem in bona fide, et differre ad tempus opportunius admonitionem, si pro tunc timet, ne æquo animo eam haud ferat (3).

115. Hinc infertur 2. cum Cano Suar. Ponc. Laym. Sanch. Lug. Vasq. Coninch. Ronc. Salm. et aliis etiam communiter, quod ubi omnino desperetur fructus, ommittenda est etiam admonitio alicujus restitutionis faciendæ, quia evitari debet prius dam-

(3) N. 612. — (4) De Synod. I. 9. c. 2. n. 2. — (5) L. 6. n. 613.

num spirituale proximi; quam temporale alterius. Et idem dicunt Suar. Lugo Sanch. Laym. Ronc. Vasq. Castrop. Salm. si ex admonitione timeantur scandala, infamiae, aut rixæ; quia semper melius est malum formale avertere, quam materiale (1). Animadvertunt tamen Ronc. et Viva cum Laym. non ita facile judicari debere pœnitentem cognita veritate parere nolle; et si non statim, saltem cum animi commotio sedata erit. Imo ait Lugo cum aliis admonitionem non esse ommittendam, licet scandalum futura sit, cum spes fulget scandalum brevi fore ut cesset; sed hæc doctrina intelligi debet sicut docet Benedictus XIV., nempe quod locum habeat in casu quo, tacente confessario, peccator in malo obfirmaretur, cum scandalo aliorum; aut cum pœnitens in proxima versatur occasione peccatorum saltem cogitationis, quibus olim solitus fuit assentiri (2). Animadvertunt contra Lugo Tamb. et Busemb. confessarium posse relinquere pœnitentem in bona fide, et differre ad tempus opportunius admonitionem, si pro tunc timet, ne æquo animo eam haud ferat (3).

116. In duobus tamen casibus ommittendum non est quin confessarius veritatem pœnitenti aperiat. Primus, quando pœnitens eum interrogaret: quia tunc procul dubio confessarius veritatem ei aperire debet, dum non esset amplius nunc invincibilis ignorantia (4). Secundus casus est, cum ex ejus ignorantia damnum spirituale communitati futurum fuisset, ut docent communiter Lugo Busem. Avers. Salm. Dicast., etc. quia tunc confessarius admonere tenetur pœnitentem, licet admonitio pro tunc ei scandalo sit; nam talis pœnitens, cum videat a nemine se absolvi, nisi respiscat, speratur fore ut saltem intra aliquod temporis emendetur; con-

(1) N. 614. v. infertur 2. et 3. — (2) N. 616. v. excip. 3. — (3) N. 609. 9. v. si etiam. — (4) N. 616. v. excip. 3. — (5) N. 615.

tra non obstat quod pro illo tunc admonitio sit ei occasio ruinæ, quia confessarius est minister non tantum constitutus pro consulendo bono particularium pœnitentium, sed etiam pro bono totius reipublicæ christianæ, ideoque præferre debet bonum commune bono privato sui pœnitentis. Omnino igitur a confessario admonendi sunt principes, gubernatores, prælati, parochi, et confessarii, qui officio suo desunt, sive injuste administrando justitiam, sive eligendo indignos ministros, sive conferendo officia aut beneficia indignis, sive in vana impendendo fructus suorum beneficiorum cum scandalo aliorum, aut indebite Sacramenta ministrando; nam ignorantia istorum difficulter erit invincibilis, et licet esset invincibilis, semper damnum afferret communitati, saltem ob scandalum, dum alii de facili putant esse licitum quod vident factitari a Superioribus. Et sicut docet Benedictus XIV. in laudata Bulla *Apostolica*, idem practicandum est cum iis qui Sacramenta frequentant, ne alii ab eis pravum sumant exemplum (6). Quid autem faciendum sit a confessario in dubio, utrum correctio profutura, an nocitura sit; dicunt Lugo Dicast. Salm. etc. tunc librandum esse timorem damni et spem utilitatis, et eligendum quod videtur præponderantius. Cæterum, regulariter loquendo, in dubio semper potius vitanda sunt mala formalia, quam materialia; idem Conc. loquendo de correctione fraterna, dicit quod in dubio utrum illa profutura an obfutura sit, ommittenda illa est, quia imprudenter operatur (sic ille scribit) qui dubitando, se conjicit in periculum causæ esse proximo alicujus peccati (7).

117. V. Confessarius tenetur absolvere pœnitentem cum est dispositus. Circa hanc dispositionem multa advertenda sunt. 1. Perpaucos esse

(6) Lib. 6. n. 615. v. excipe tamen. — (7) N. 616. v. utrum.

pœnitentes, præsertim rudes, qui præposito actu doloris ad confitendum accedant. Nonnulli confessarii putant satis suo muneri fecisse, si dumtaxat hujusmodi pœnitentes sequenti modo interrogent: *Eia, postulasne a Deo veniam de omnibus his?* (quod revera non est verus actus doloris): *Te pœnitet ex corde omnium peccatorum?* et nullo alio verbo interposito, absolutionem eis elargiuntur. Aliud sane est honorum confessariorum institutum; hi enim in primis elaborant, ut pœnitentes (sermo est de iis qui lethalibus tenentur) verum dolorem et detestationem peccatorum concipiant, et prius per attritionis actum eos præparent, v. gr. *Fili mi, ubi nunc esse debes in æternum? in inferno. In illo igne semper cruciandus esses... Nec tibi ulla spes amplius restaret, ut te illinc eripere posses. Ibi esses moraturus ab omnibus derelictus a Deo reiectus per totam æternitatem... Igitur tene pœnitet. Deum offendisse propter infernum quem meruisti?* Advertendum hic est non fieri actum attritionis, si quis diceret, se pœnitere peccati commissi, quia meruit infernum, sed opus habet ut dicat se pœnitere offendisse Deum, propter quod meruit infernum. Postea curet ut eliciatur actus contritionis hoc modo: *Fili mi, quid egisti? peccasti in Deum summum et infinite bonum: nullam illius rationem habuisti: avertisti faciem tuam ab eo: projecisti eum post tergum tuum: contempsisti amicitiam et gratiam ejus: eia ergo, quia offendisti Deum, bonitatem infinitam nunc ex toto corde te pœniteat. Detestare, e odio habito super omnia mala omnes injurias, quibus immerito Deum tam bonum affectisti: nonne jam promptus es milies mori, potius quam hæc in posterum committere?* Advertendum 2. regulariter loquendo tenent confessarii absolvere dispositos, sed posse etiam absolutionem differre eis, cum cognoscit id expedire, ut docent commu-

niter dd (1). An autem hoc expediat nec ne facere sine pœnitentis consensu, vide dicenda *Tract. ult. punct. 2.* cum sermo erit de recidivis. Advertendum 3. confessarium certum fieri debere de pœnitentis dispositione, ut possit eum absolvere, dum actus pœnitentis (in quibus consistit dispositio) sunt materia Sacramenti Pœnitentiæ; sed sicut in cæteris Sacramentis, quia materia est physica, physica debet esse etiam certitudo; ita in hoc quia materia est moralis (cum sit interna, adeoque parum sensibus perceptibilis), sufficit certitudo moralis; juxta regulam s. Thom. (2), qui dicit: *Certitudo non est similiter querenda in omnibus, sed in unaquaque materia secundum proprium modum:* unde sufficit confessario pro absolutione impertienda, ut prudens judicium probabile de pœnitentis dispositione habeat, ut scribit Instructor Confess. nov. (3), quia obstat aliqua prudens suspicio in contrarium de dispositione. Idem dicunt p. Card. p. Mazzol. et p. Suar. qui ita scribit: *Sufficit ut confessarius prudenter et probabiliter judicet pœnitentem esse dispositum.* Idem docet Catech. rom. (de Pœnit. part. 2. n. 82. v. nota): *Si autila confessione (sacerdos) judicaverit neque in enumerandis peccatis diligentiam, neque in detestandis dolore pœnitenti omnino defuisse, absolvi poterit.* Itaque juxta Catechismum, absolvere potest pœnitentem, quoties non judicat ei omnino defuisse dolorem; nam cæteroquin præsumendus est adfuisse in pœnitente qui jam confessus est (4).

118. Hic occurrit loqui de illa magna questione: hodie adeo controversa inter dd., an confessarius possit et debeat absolvere eum qui vult sequi aliquam opinionem quam probabilem judicat, licet confessarius uti talem non habeat? Si pœnitens est indoctus, adeo ut nequeat sibi for-

(1) N. 462. — (2) 2. 2. q. 47. a. 9. ad 2. — (3) Instruct. p. 1. c. 15. n. 360. — (4) L. 6. n. 57 et 461.

mare conscientiam rectam ex probabilitate illius opinionis, certum est tunc eum non posse absolvi. Sed dubium restat cum pœnitens est capax sibi formandi conscientiam rectam, an possit et debeat confessarius eum absolvere? Negant Fagn. Eliz. Antoine et alii rigidioris sententiæ fautores, dicentes in Sacramento Pœnitentiæ confessarium esse judicem et pœnitentem debere stare judicio judicis sui. Sed sententia communis docet confessarium in eo casu posse et debere absolvere sub gravi (saltem si confessio facta fuerit de materia gravi, dum dicunt Suar. Sanch. etc. (1) negare absolutionem de materia levi non excedere veniale). Ita Navar. Sot. Azor. Suar. Salm. Med. Castrop. Valent. Sayr. Vasquez Laym. Roncagl., etc., et in hoc consentiunt etiam aa. probabilioristæ, ut Wig. Pontas Victoria et Cabass; sed præcipue notandum est quod docent Nav. et s. Antoninus. Navar. (2) dicit: *Si sint contrariæ doctorum opiniones; et (confessarius) credit evidenti se textu vel ratione niti, pœnitentem dubia, non debet eum absolvere; alii confessarius non adeo forti ratione utitur, vel pœnitens utitur pari vel fere pari, et habeat aliquem pro se doctorem clarum, poterit eum absolvere, ut post Adrianum tenuimus c. Si quis d. 7. n. 66.* Audiamus etiam s. Antoninum (3): *Caveat confessor, ne sit præceps ad dandam sententiam de mortali, quando non est certus, et clarus; ubi... sunt varice opiniones... consulet quod tutius est; non tamen contemnet contrariam opinionem tenentem, ne propter hoc (nota) denegat absolutionem.* Excipit tamen postea: *Si autem omnino conscientia confessarii dictaret illud esse mortale, quod est idem quod dicit etiam Navar., et quod nos pariter hic infra advertemus, nempe cum pœnitentis opinio confessario omnino falsa videtur. Confirmat postea alibi*

(1) N. 604. (2) Man. cap. 26. n. 4. — (3) Part. 3. tit. 17. cap. 16 § 2.

(4) s. Antoninus quod supra retulimus, dicendo, *Si credit (confessarius) quod sit peccatum, debet ei conscientiam facere: sed dato quod ille non vellet cognoscere illud esse peccatum, nihilominus tenetur eum absolvere:* hoc cum grano salis intelligendum est, nempe cum pœnitens tenet suam opinionem fundamento valido esse innixam; et contra confessarius eam pro omnino falsa (ut dictum est) non habet, dum subjungit immediate post Sanctus: *Quia ex ratione et non ex protervia hæc opinio est.* Idem dicit s. Raymundus (5): *Unum tamen consulo, quod non sis nimis pronus judicare mortalia peccata, ubi tibi non constat per certam scripturam... alias possent induci homines in desperationem.* Idem quoque dicit doctissimus Sylvius (6) loquendo de superfluo mulierum ornatu: *Si confessarii non possint clare percipere, utrum sibi sit mortale aut veniale, persuadeant ut pœnitens abstineat: si tamen nolit, non ei faciant conscientiam de mortali, neque absolutionem negent.* En quomodo loquuntur uniformiter auctores tam antiqui quam moderni.

119. Ratio autem est hujus sententiæ, quia pœnitens, facta confessione, habet jus certum et strictum ad absolutionem; unde confessarius gravem illi irrogat injuriam, quoties pœnitentis opinio ei non videtur omnino falsa. Nec valet dicere quod pœnitens non est dispositus, cum sequi renuit confessarii judicium; nam respondetur quod confessarius non est judex opinionum, quas pœnitens sequi teneatur, sed tantum dispositionis sui pœnitentis, ut patet ex Trid. sess. 14. c. 5. ubi dicitur: *Sacerdotes in hoc tantum sunt iudices, in quantum ipsi, auditis peccatis, debent impertiri aut denegare absolutionem pœnitentibus pro eorum dispositione. et eis pro modo culpæ*

(4) Part. 3. tit. 10. c. 20. in fin. — (5) L. 3. de Pœnit. §. 21. — (6) 2. 2. q. 154. a. 2.

pœnitentiam imponere: *Dominus nos ter I. C... sacerdotes...*(verba Trident.) *reliquit præsides, et iudices ad quos omnia mortalia crimina deferantur... qui, pro potestate clavium, remissionis aut retentionis peccatorum sententiam pronuntiarent* etc. Itaque in quantum ad opiniones quæ ad pœnitentis dispositionem pertinent, aut in quantum ad administrationem Sacramenti (v. g. si confessarius iudicaret se jurisdictione carere super tali casu) pœnitens confessarii iudicio stare debet. Sed in quantum ad alias opiniones quæ respiciunt pœnitentium obligationes generales, confessarius non est iudex, nec potest eum obligare ad suas sequendas opiniones, imponendo ei tot novas leges ad quas prius non tenebatur, adeo ut ad recipiendam absolutionem teneatur a suis desciscere opinionibus ipsi probabilibus visis, et forte probabilioribus. Contra pœnitens cum peccata sua confessus sit, et cum habeat sufficiens fundamentum, quo licite possit aliquam sententiam sequi, non potest confessarius sine gravi iniuria absolutionem ei denegare, nisi cum illam opinionem omnino falsam habet (1). Dico omnino falsam, nam licet dicant Lugo Laym. Sanch. et Croix cum Suar. et Carden. confessarium teneri absolvere pœnitentem, licet illius opinionem pro falsa haberet: et idem dicit Sotus: *Quis sacerdos existimet opinionem esse falsam, non tamen inde existimare debet sibi non licere ipsum absolvere, si quidem propter probabilitatem excusabitur ille a culpa*. Nihilominus hoc intelligendum est, ut scite explicat Sanch., cum ista opinio jam probabilis existimata esset inter dd. auctoritatis probata, et aliquam (addendum est) verisimilitudinem haberet; non vero quando confessarius ex opinione propria aliquod haberet principium, cui sibi videretur nulla responsio congrua dari posse et contra cogosceret pœnitentis opinionem (licet

(1) L. 6. n. 66

ab aliquibus dd. defensam) falso fundamento inniti: quia tunc dico cum Nav. et s. Antonin. (verba cujus superius relata sunt) non posse, nec debere absolvi pœnitentem, nisi a sua opinione descisceret. Certum in controversia præfata, ubi altera sententia (sed paucorum) affirmat peccare confessarium si absolvit pœnitentem sequi volentem opinionem, quæ non videtur omnino falsa, adversus suam: altera vero (quæ communis, et tantorum aa. modernorum, et antiquorum) dicit peccare, si non absolvit, ubi ejus confessionem suscepit; non video quomodo tutus esse possit in conscientia ille confessarius, qui ei denegat absolutionem.

(2). Quomodo autem se gerere debeat confessarius in opinionum delectu, et an uti debeat rigidioribus, an benignioribus, vide dicenda *Append. 4. §. 1.* ubi loquar de prudentia confessarii.

120. Præterea quæritur, quomodo se gerere debeat confessarius cum pœnitente, cujus suspicatur, aut scit aliquod peccatum, quod ipse negat, aut reticet? distinguendum est: Si extra confessionem, et ex scientia propria, certum est quod tunc non potest eum absolvere; modo prudens non adsit dubium, quod pœnitens dicit jam apud alium confessus sit. Si vero dumtaxat suspicatur, aut scit ex aliorum relatione, et pœnitens illud negat, plerumque non potest ei tunc denegari absolutio, dum in hoc foro credendum est pœnitenti tam pro, quam contra. Attamen abs re non est quod dicit Elbel, quod si confessarius audiret peccatum a testibus ita fide dignis, ut moraliter fieret certus, non debet ei absolutio impertiri; quia regulæ locus est in dubio, non autem in facto moraliter certo (3). Si vero confessarius cognovit peccatum ex confessione complicitis, tunc prius non potest utique de eo in particulari interrogare pœnitentem, nisi

(2) L. 6. n. 604. v. cæterum. — (3) N. 631.

specialem obtinisset licentiam ab altero complice; sed tantum potest interrogare in generali: et pariter in hoc non debet esse multus in repetendis interrogationibus ut revelationis periculum vitet. Nihilominus probabiliter dicunt Laym. Silvest. Navar. Spor. et Wolzm. quod potest aliquam interrogationem etiam particularem adhibere, si illa communiter fieri solet personis talis conditionis, v. g. sponsis, si inter se nimis confidenter usi sint: servis, si aliquid dominos defraudaverint, etc. Sed difficultas major extat, an absolvendus sit complex, cum his adhibitis diligentis, ille tacet peccatum? Alii affirmant absolvendum esse conditionate; alii absolute; sed melius sentiunt Suar. Dicast. Croix Viva etc., quod cum confessarius moraliter certus est pœnitentem sacrilege occultare peccatum, non potest eum absolvere, sed voce submissa debet aliquam recitare orationem ad occultandam absolutionem, quam ei denegat (1). Quoad autem obligationem qua tenetur confessarius esse in gratia cum audit confessiones, aut saltem cum impertitur absolutionem; et an excusetur in casu extremæ necessitatis; vide dicenda in *Append. 3. de examine Ordinand. n. 11.*

121. VI. Tenetur confessarius ad corrigendos errores quos in excipiendis confessionibus commisit, aut in danda absolutione. Sed hic plura distinguenda sunt: 1. Cum erravit circa Sacramenti valorem. v. gr. si absolutionem non protulit, aut si eam carens jurisdictione impertitus est: tunc, si ille erravit inculpabiliter, non tenetur cum suo dedecore, aut alio gravi incommodo pœnitentem admonere: quia talis admonitio est solius charitatis, quæ ad tantum non obligat; ita commun. Lugo Salm. Spor. Viva Elbel et alii. Excipitur si talis confessarius esset parochus, aut si pœnitens esset in mortis articulo (1) N. 631. v. si autem.

lo, aut in gravi periculo non amplius confitendi constitutus. Si vero erravit ex culpa gravi; quæritur 1. an teneatur ad admonitionem cum suo gravi incommodo? Negant Bonac. Suar. s. Anton. Navar.; et id probabile vocant Salmant. cum Vasquez Hurtad. etc., tum quia (dicunt) non videtur tale præceptum cum tanto onere obligare, cum hoc Sacramentum a sola charitate administratur; tum quia sicut pœnitens non teneatur cum tali gravamine ad confitendum; ita nec confessarius tenetur ad efficiendum ut talis confessio valida fiat. Sed recte affirmant Lugo Tamb. Leand. Sporer Viva et Elbel, quia licet confessarius ex charitate confessiones excipiat, semper tamen ac eas suscipit, tenetur postea ex quasi-contractu ad Sacramentum administrandum modo quo debet; et sic 1. rationi satisficit. Respondetur ad 2. aliam esse pœnitentis obligationem ab illa confessarii; quia si pœnitens nosset suæ confessionis invaliditatem, poterit saltem postea per contritionem, aut per aliam confessionem malo suo prospicere, sed confessarius non potest eum in ignorantia relinquere cum tanto illius damno (2).

122. II. Si confessarius sua gravi culpa pœnitentem a restitutione deobligavit, tunc tenetur etiam cum suo gravi incommodo (licentia tamen ab eo petita) eum admonere; alias admonitionem omittendo tenetur ipse ad restitutionem: intelligitur, quoties si tempore debito pœnitentem admonuisset, jam ille restituisset; ita communiter Lugo Castrop. Bonac. Viva Spor. Salm. Elbel, etc. Et scite hic advertunt Lugo Bonac. et Busem. quod si confessarius jam admonuisset pœnitentem priusquam impotens fieret, tunc licet pœnitens non restituisset, ad nihil ipse tenetur; quia cum consilium sit mere auctoritativum, sufficit quod confessarius tempore opportuno illud revocet. (2) L. 6. n. 619

juxta dicta *Tract. 10. n. 44. et seq.* Dicitur *tempore opportuno*, quia si forte poenitens tempore confessionis erat dispositus ad restitutionem, si admonitus fuisset, et postea facta sibi admonitione nollet restituere, tunc recte dicit de Lugo (quidquid Antoine dicat) confessarium ipsum teneri ad restituendum, quia tunc ejus consilium jam fuit proxima causa damni (1). Sin autem confessarius graviter in hoc non peccavit, non tenetur ad admonitionem cum suo gravi incommodo, sed tenetur cum aliquo levi incommodo, ut dicunt Lug. Spor. Elb. etc. quia quilibet tenetur cum levi suo incommodo ad reparandum, cum potest, damnum grave proximi (2). Sed hinc quaeritur an confessarius in tali casu admonitionem omitendo teneatur ad restituendum? Negant Sanch. Cajet. et Navar. dicentes quod cum confessarius non laeserit justitiam, non tenetur ad admonitionem, nisi ex charitate quae non obligat ad restitutionem. Sed communius et melius affirmant Lug. Spor. Salm. Elb. Viva Arriag. etc., quia ejus consilium (licet inculpabiliter datum) prosequitur ad influendum in creditoris damnum: quare cognito errore, tenetur ex justitia ad removendam damni causam (3); non secus ac si quis sine culpa gravi incidisset domum proximi, si potest sine gravi incommodo, tenetur ex justitia ad ignem extinguendum, sicut communiter dicunt Less. Laym. Lugo Bonac. Tröl. Salm. etc. (4).

123. III. Quando autem confessarius non jam deobligasset poenitentem a restitutione, sed tantum omisisset eum admonere, tunc si inculpabiliter omisit, non tenetur cum gravi suo incommodo ad eum admonendum, ut supra dictum est; sed tenetur etiam cum aliquo incommodo, ut dicunt dd. cum aliquali proportionem ad reparandum damnum creditoris.

(1) N. 621. v. sed quid. — (2) Ib. v. hoc. — (3) N. 624. v. an autem. — (4) L. 3 n. 394.

Sivero neglexit sua culpa gravi, tunc tenebitur admonere cum majori incommodo. Sed hic praeterea quaeritur an confessarius, omissa debita correctione teneatur ad restitutionem? Multi multa sentiunt. Alii affirmant de quolibet confessario, quia quilibet confessarius (ut dicunt) tenetur ex officio poenitentem docere de sua obligatione; ita Mol. Vasq. Navar. Sayr. Filliuc. etc., alii affirmant de solo paroco, ut Less. et Antoine, affirmando quod parochus tenetur impedire quominus subditi sui damnum inferant. Sed universaliter id negat sententia communissima et verior cum Cabass. Azor. Suar. Castrop. Sanch. Bonac. Lug. Valenz. Coninch. Salm. Croix etc., et ratio est quia confessarius licet teneatur ad monendum poenitentem; sed ex sola charitate, non ex justitia; et loquendo etiam de paroco, licet ex justitia teneatur ad monendos subditos, talis obligatio tamen versatur tantum circa eorum bona spiritalia, non autem temporalia. Et hoc currit, etiamsi confessarius aut parochus ex malitia admonitionem negligeret, ne poenitens restitueret; quia tunc deest influxus positivus in alterius damnum, qui semper requiritur pro restitutionis obligatione, sicut dictum est *Tr. 10 n. 36. (3)*.

124. Restat hic discutienda magna quaestio, quae inter dd. agitur, nempe an confessarius, non petita licentia poenitentis, possit eum admonere de errore in confessione commisso. Nos paucis expediemur. Affirmant universaliter loquendo Saar. Petreor. et Spor., et probabile putant Laym. Castrop. Bonac. Salm. etc., dum dicunt hanc admonitionem spectare ad perficiendam confessionem, quae imperfecta relicta est. Sed nos dicimus cum sententia communissima, quod distinguendum est: Si iudicium completum est per absolutionis collationem, tunc non potest confessarius sine poenitentis licentia cum eo de

(3) L. 6. n. 621.

errore colloqui; quia talis admonitio esset exprobratio illius peccati, quae confessionem redderet odiosam; ita Sot. Silv. Sanch. Valent. Graf. Diana Reginald. Megal. Croix etc. cum de Lugo; qui dicit contrariam repugnare theologorum communi sensui. Secus autem, ut recte dicunt Croix Stoz et Arriaga, si confessarius non adhuc absolutionem imperlitus fuisset, quia tunc iudicium non est adhuc absolutum; aut si non recte protulerit absolutionem, tunc bene posset poenitentem admonere, siquidem tunc nulla evenit peccati exprobratio (1).

125. VII. Loquamur denique de obligatione quam habent sacerdotes de administrando Poenitentiae Sacramento. Sacerdotes simplices regulariter loquendo non tenentur ad illud ministrandum, nisi in casu extremae necessitatis. Parochi vero tenentur toties quoties rationabiliter expetitum sunt a subditis, qui opportune illud petunt. Vide dicta *Tract. 7 n. 24*. Sed hic quaeritur I. an sacerdos simplex aut simplex confessarius (quia quoad parochum vide dicta *Tract. 7. n. 28.*) teneatur cum periculo vitae ad absolvendum moribundum in peccato mortali existentem? Negant Sot. Sa Navar. Coninch., et Lugo probabile putat, dum ille potest per contritionem sibi consulere; excipit tantum Coninch. si moribundus ea laboraret ignorantia, ut nesciret elicere actum contritionis. Sed sententia verior affirmat cum Suar. Fourn. Lorca et Valent.; quia licet possit moribundus per contritionem supplere, tamen cum haec sit difficilis, negari non potest quin, si in absoluto relinquitur, in magno suae damnationis periculo manserit. Unde fit quod sicut in casu quo proximus sine tua absolutione certe peribit, teneris ad mortem certam subeundam, ut eum absolvas: ita in casu quo ille in probabili damnationis periculo manet, teneris te exponere proba-

(1) N. 622.

bili periculo mortis; nam in aequali periculo quisque tenetur post ponere vitam temporalem suam vitam aeternae proximi (2).

126. Quaeritur 2. an sacerdos simplex teneatur se habilem reddere pro excipiendis confessionibus, cum videt indigenas suos esse in gravi necessitate spirituali ob confessariorum penuriam? Apud nullum auctorem de re morali tractantem hoc dubium inveni discussum; tantum ad manus mihi pervenit quidam libellus, cui titulus (*Parroco di Villa p. 308.*), cujus auctor est R. D. Joseph Jorio, cujus doctrinam ac pietatem varia opuscula, quae edidit, satis comprobant; ibi ex Italico haec transcribo: *Qui solertia pro audiendis confessionibus pollet, et observat in suo oppido confessariorum penuriam, et videt, aut non frequentari, aut male haberi tale Sacramentum, tenetur illud administrare. Et, si tate non multum processit, tenetur in conscientia ad se habilem reddendum.* Affert idem auctor auctoritatem P. Pavonis, Societ. Jesu, viri admodum docti et pii, qui in suis operibus italicis sic scribit: *Munus meum, qui sacerdos vocor, est me Praelato meo parere, cum mihi imponit ut confessionem excipiam, et legitimo impedimento non praepedior: quia Praelatus potest id mihi praecipere, et ego nullam rationem habeo ut talentum otiosum teneam, etc. Insuper mihi inest debitum me Episcopo offerendi, ut facultatem confessiones audiendi ab eo exposcitem, cum animadverto in gravi necessitate esse populum ob confessariorum deficientiam.* Et revera (subjungo hic aliquas reflexiones quas animo rependi super hoc puncto, cui parum sacerdotes animum intendunt) certum est sacerdotes esse a Deo electos non solum ut sacrificent, sed etiam principaliter esse constitutos, ut animarum saluti incumbant; sicut enim divinus Pater misit Filium suum pro mundi salute,

(2) N. 624.

ita Christus Dominus constituit sacerdotes in suum locum suffici, ut pro se legatione fungerentur: *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos. Jo. 20. 21.* Quapropter sacerdotes vocantur, nunc lux mundi, nunc sal terræ, nunc Dei coadjutores. Idcirco etiam Trid. sess. 23. c. 14. præcipit ut promovendi ad præbyteratum prius ad docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac (nota) ad ministranda Sacramenta... idonei comprobentur. Et s. Thomas (1) dicit, quod Dominus ad hunc finem instituit Ordinem sacerdotum in sua Ecclesia, ut ipsi Sacramenta aliis ministrarent: *Et ideo posuit Ordinem in ea ut quidem aliis Sacramenta traderent.* Præcipua autem obligatio sacerdotum est circa administrationem Sacramentorum Eucharistiæ, et Pœnitentiæ, dum ideo duplex eis conferitur potestas sacrificandi nempe, et absolvendi a peccatis. Et animadvertatur quod Dominus Spiritum sanctum in sacerdotes infudit præcipue, ut absolvant a peccatis, prout legimus apud Joan. loc. cit. v. 22. et 23. *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos. Hæc cum dixisset, insufflavit et dixit eis: Accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remittuntur eis.* Itaque cum hoc sit sacerdotum præcipuum munus, et unus ex principalibus finibus, cur Deus eligit aliquem ad sacerdotium, dico quod sacerdos tenetur ad se habilem reddendum ad illud, saltem cum necessitatem cognoscit ob aliorum deficientiam, ne ab Apostolo exprobratur quod in vacuum gratiam recepit,

127. Hoc posito quomodo excusabitur a peccato ille sacerdos, qui sua socordia negligit audire confessiones, aut se habilem reddere ad illas audiendas, cum videt gravem necessitatem, qua oppidum suum premitur? Ego nescio quomodo iste possit non exprobrari a Domino, et immunis esse a pœna quam minatus est in (1) Suppl. q. 34. a. 4.

servum pigrum, qui talentum datum negotiationi abscondit, ut habetur ex Matth. 25. 25. et seqq. qui textus ab expositoribus (Corn. a Lapide Calm. et Tirino, cum Ambrosio) explicatur proprie de iis qui opera sua procurare possunt, et negligunt salutem animarum: *Notent hoc* (ait Cornelius) *qui ingenio, doctrina, artibusque dotibus sibi a Deo datis non utuntur ad suam aliorumque salutem ob desidiam, vel metum peccandi; ab his enim rationem poscet Christus Dominus in die judicii.* Admodum terrore plenæ sunt comminationes Domini in negligentibus sacerdotibus: *Si me dicente ad impium, impie, morte morieris; non fueris locutus... ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Ezech. 33. 8. Nec dicant hujusmodi sacerdotes obligationem suam satis explere, si alio modo animabus subveniant, nempe instruendo, corrigendo, orando; non sufficit, dico; quia ipsi tenentur succurrere proximis in eo quod ipsis opus est ad salutem. Si frater ciborum opus habet, non sufficit eum de vestibus providere. Sæpe accidit in oppidans quod plures forte non egent instructione, aut monitione, quia forte jam sunt satis instructi et correcti, sed deest ipsis sacerdos qui eorum confessiones excipiat. Nec valet dicere officium audiendi confessiones esse opus charitatis, et caritatem non obligare cum tanto in commodo, quia est labor insumendus pro acquirenda scientia requisita ad Pœnitentiæ Sacramenti administrationem; quia respondetur, quod licet tale exercitium sit charitatis, nihil minus est munus quod ortum non habet a simplici charitatis motivo, sed ex officio proprio sacerdotali (ut dictum est) cui ex divina institutione hoc munus annexum est, et cui sacerdos satisfacere tenetur, cum id populi necessitas expostulat. Deique neminem juvat se excusare allegando insufficientiam et imbecillitatem suam; quoad insuf-

ficientiam, suppositis antea dictis, ille tenetur ad studendum, et ad se idoneum efficiendum; quoad autem imbecillitatem, qua quis putaret cum merito excusari, nempe cum humilitatis sensu; audiat quid dicit s. Franciscus Salesius. Sanctus appellat falsam humilitatem eorum qui recusant saluti animarum vacare, sub colore quod propriam debilitatem cognoscunt. Dicit totum hoc esse artificium amoris proprii, et humilitatis perversæ, qua prætenditur propriam socordiam speciosè prætextu colorare. Subjungit quod Deus, nobis aliquid ingenii concedendo, intendit ut nos illo utamur; unde vere humilem se ostendit qui illo utitur, et obedit. Superbo nihil audendum est assumere, tanquam sibi fidenti; humilis contra animo magno esse debet, quia non suis viribus innititur, sed spem in Deum collocat, cui placet suam Omnipotentiam exaltare nostra imbecillitate; et ideo concludit, humilem omnia aggredi posse.

CAPUT. VII.

De casuum reservatione.

128. Reservatio est jurisdictionis restrictio.
 129. Ignorantes non excusantur a casu, bene quidem a censura. Differentia inter casus papales, et episcopales.
 130. Qui reservare possit, etc. De casibus Regularium.
 131. De reservatione injusta; et an Superior absolvendo possit ad alium remittere pro non reservatis, etc.
 132. An peccata venialia, aut interna, aut non consummata, etc.
 133. Quando inferior potest absolvere, etc., et an pœnitens debeat se præsentare, etc.
 134. Si injuste negatur facultas, etc. Si negatur a Prælo regulari.
 135. De peregrinis, quando casus est reservatus tantum extra, aut tantum in patria.
 136. Quomodo intelligendum. In eadem reservationis.
 137. An qui peccat in patria possit absolvi extra illam ab habente facultatem.
 138. An possit absolvi in patria qui

- peccat extra? Et an peccans in patria, possit absolvi a censura extra illam? Et an peccans extra, incurrat censuram ibi reservatam?
 139. Qui recipit in bona fide absolutionem a simplici confessario.
 140. Qui obliviscitur de reservato apud Superiorem, etc.
 141. An ex confessione nulliter facta apud Superiorem, etc.
 142. An simplex possit absolvere dubie reservatum.
 143. Qui post confessionem cognoscit pro certo reservatum.
 144. Qui peccat in confidentiam licentiæ.
 145. An licentiæ extendatur ad peccata post illam commissa.
 146. De facultatibus Episcoporum, et regularium remissive.

128. Reservatio casuum definitur: *Est negatio jurisdictionis circa aliquod peccatum.* Hinc notandum 1. communissimam sententiam esse cum Sanch. Castrop. Holzm. Tamb. Wiggandt Coninch. Antoine Fagnan. Croix et aliis (contra Ronc. Salmant. Ciera etc.) ignorantes non excusari a reservatione, licet invincibiliter eam ignorassent; quia reservatio non est pœna quæ respicit peccatores, ut supponunt adversarii, sed est restrictio jurisdictionis respectu confessariorum; et hoc aperte præcipitur a Trident. ses. 14. c. 7. ubi dicitur: *Nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam (nota) non habet jurisdictionem.* Unde concludit quod sacerdotes nihil possint in reservatis. Nec valet dicere cum Salm. et Ronc. quod licet reservatio directe respiciat confessarios, et limitet eorum facultatem, attamen finis reservationis respicit pœnitentes, ut a peccatis reservatis exterreantur; unde fit quod, cessante fine adequato in ignorantibus, cessat etiam reservatio. Quia respondetur quod finis reservationis est non solum ut fideles advertantur a reservatis, sed etiam (ut dicitur Fagnan. et alii) ut prolapsi convenientes recipiant pœnitentias, admonitiones, et remedia quæ non conveniunt